

Zes jaar oeverwaluwand visvijver Reusel

Pieter Wouters

In 2001 is er een artikel verschenen in de Blauwe Klauwier over de geplaatste oeverwaluwand aan de visvijver in Reusel. Ondertussen staat deze wand er al weer zes jaar en bewijst nog steeds zijn diensten. Genoeg reden om hier weer eens een artikel aan te wijden. Als opfrisser nog even het stukje over het gebied en de opbouw van de wand.

GEBIED EN OEVERZWALUWWAND

De visvijver aan de noordkant van Reusel is in 1996 gegraven. Deze wordt aan twee kanten, noord- en oostzijde, omsloten door agrarisch gebied. Aan de westzijde grenst hij aan een bosje en aan de zuidzijde loopt de noordoostelijke randweg van Reusel. Aan de andere zijde van de randweg begint meteen de bebouwing van het dorp.

De 'wand' die bij de visvijver aan de oostkant is aangebracht dient twee doelen: de voorkant als broedwand voor Oeverwaluwen en de erin verwerkte kelder als overwinteringplaats voor vleermuizen.

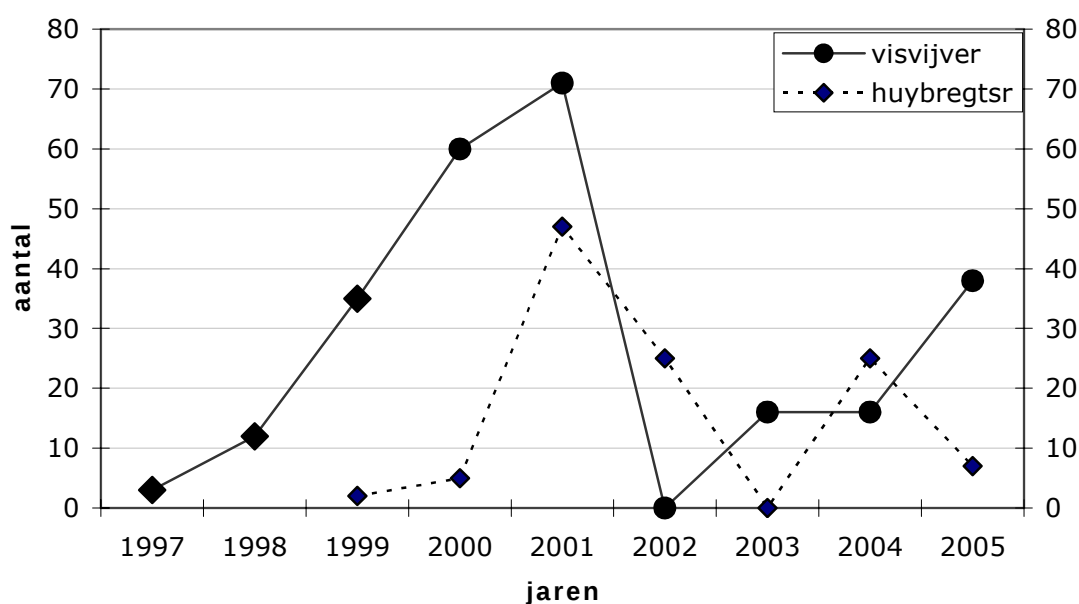
De in het zandlichaam verwerkte kelder is zo'n 15 meter lang en opgetrokken uit een groot formaat gebakken straatklinkers. De opening is gesitueerd op het zuidwesten.

De oeverwaluwand is samengesteld uit 12 prefab betonelementen van 2 meter breed en 3.5 meter hoog. In elk element zitten 7 broedholen en twee hijsgaten. De voorkant van de wand ligt naar het noordwesten gericht. Voor de wand bevindt zich een 'strandje' van een paar meter breed. Om ongewenst bezoek te voorkomen is rondom het geheel een brede sloot aangelegd.

BROEDRESULTATEN

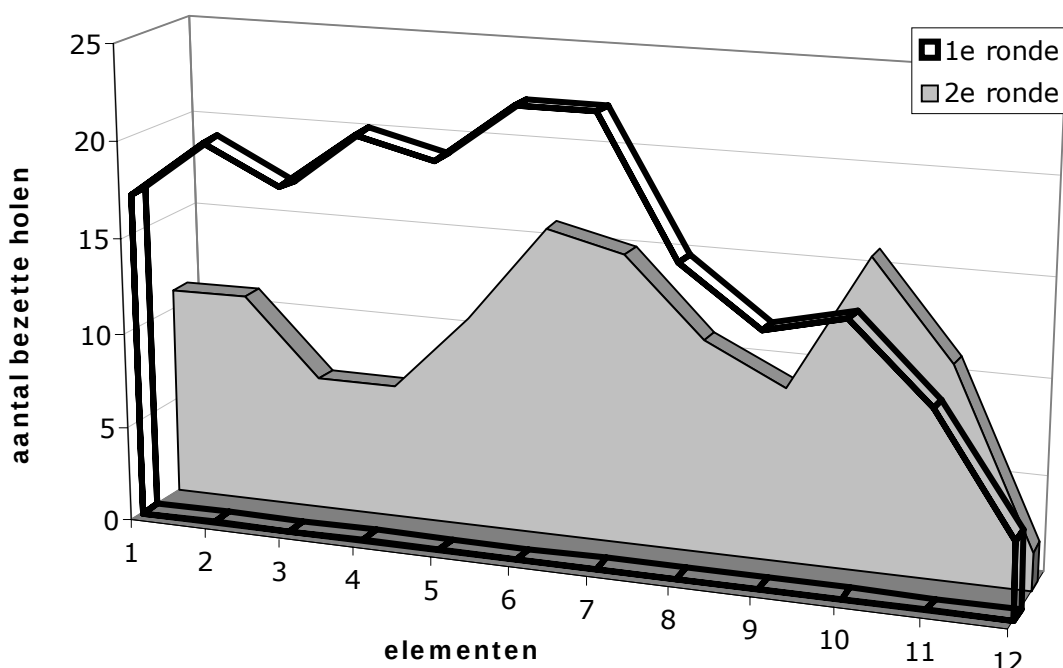
Zoals zo vaak bij de kunstmatige wanden zijn de eerste broedseizoenen erg goed. Daarna nemen de aantallen vaak (sterk) af en of fluctueren (figuur 1). Zo ook in Reusel. Een andere bijkomstigheid die waarschijnlijk niet uitgevlakt mag worden is de aanwezigheid van een 'natuurlijke' ZANDHOOP.

FIGUUR 1: AANTAL BROEDPAREN IN DE KUNSTMATIGE WAND EN DE 'NATUURLIJKE' ZANDHOOP.

FIGUUR 2: BEZETTING VAN DE DIVERSE ELEMENTEN GEDURENDE 2000 T/M 2005.

zandwand op 3 km afstand bij een wegenbouwer. In deze wand hebben in het verleden ook Oeverzwaluwen gebroed, maar ze zijn daar met de landelijke afname van de soort uit verdwenen.

De zandbergen die in eerste instantie ontstonden bij het aanleggen van de visvijver lijken een positieve uitwerking te hebben gehad op die oude kolonie. Na twee jaar volgde hier een hervestiging. En in 2002 werd er alleen nog maar in de 'natuurlijke' zandwand gebroed. Het is natuurlijk niet altijd makkelijk voor een zandboer om oeverzwaluwen in je voorraad zand te hebben. Zie 2003 toen het niet helemaal ging zoals de zwaluwen hadden gehoopt. Maar de kunstmatige wand bracht uitkomst en de Oeverzwaluwen namen hier hun intrek in. Daarom is voorgesteld om de berg geel zand zoveel mogelijk 'vlak' te maken om een vestiging

te voorkomen. Er ligt daar ook een hoop zwart zand waar wel in gebroed mag worden. Het eerste jaar (2004) betrof het 25 paar maar in 2005 was dat al afgenomen naar 7 paar. Zwart zand is toch niet echt favoriet.

BEZETTING VAN DE WAND

In figuur 2 wordt getoond hoe de diverse elementen zijn bezet gedurende de zes jaar dat de wand bestaat. De linkerkant van de wand wordt tijdens de eerste broedronde het meest gebruikt. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat dit de kant is die het best is afgeschermd van het wandelpad dat rond de vijver loopt. De tweede ronde laat een grilliger patroon zien. Vooral element 3 en 4 laten een dal zien.

TABEL 1: PER LAAG IS AANGEGEVEN HOE VAAK EEN HOL, IN DE 6 JAAR DAT DE WAND BESTAAT, GEMIDDELD IS BEZET.

	Bovenste laag (n=23)	Middelste laag (n=37)	Onderste laag (n=24)
1 ^e ronde	2,8	2,4	1,9
2 ^e ronde	1,6	1,7	1,4

TABEL 2: GEMIDDELDE, MINIMUM EN MAXIMUM DIEPTE VAN DE BROEDHOLEN TIJDENS 4 JAAR.

	2000	2001	2003	2005
Gemiddelde	50,3	52,7	53,9	55,2
Minimum	25	18	20	31
maximum	80	98	75	78

Terwijl aan de rechterkant van de wand dan een piek ontstaat.

Tussen ronde een en twee is het normaal dat een gedeelte van de kolonie gewisseld wordt. Kiezen deze nieuwe paren voor de nog niet uitgegraven holen?

In elk element zitten 7 gaten. Grofweg kunnen we daarin drie lagen onderscheiden. Als we kijken naar de bezetting per laag dan blijkt dat de bovenste laag in de eerste ronde licht favoriet is boven de middelste. De onderste laag is duidelijk het minst favoriet.

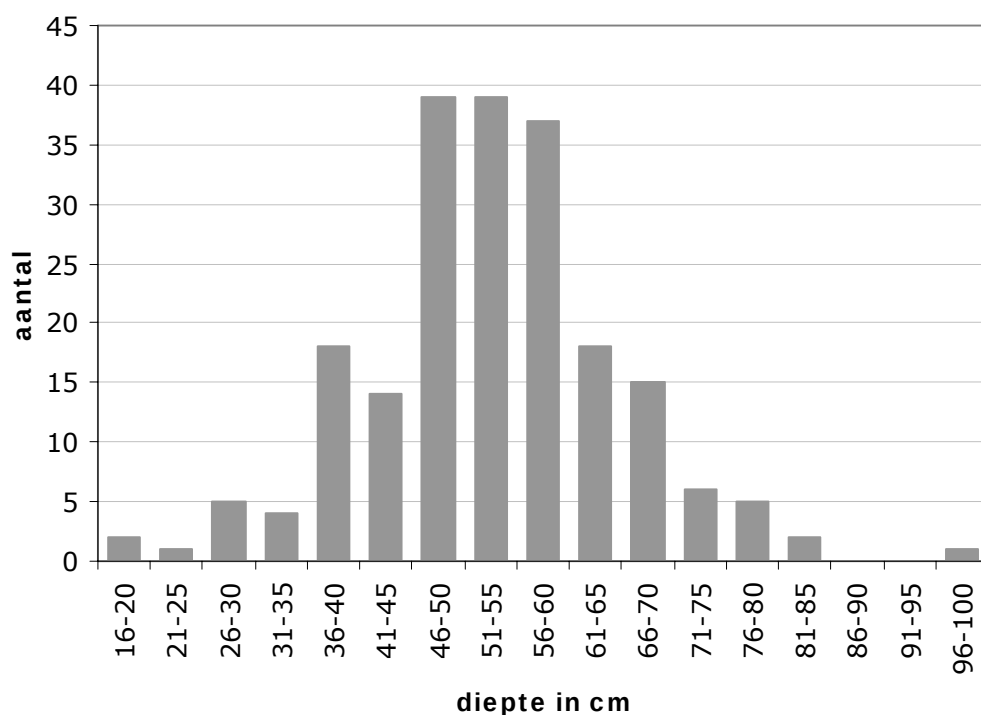
In de tweede ronde ontlopen de bovenste en middelste laag elkaar niet, terwijl de onderste laag ook dan enigszins achterblijft (zie tabel 1).

DIEPTE VAN DE HOLEN

Viermaal is tijdens het zuiver maken van de holen de diepte van de nestpijp opgemeten, 2000, 2001, 2003 en 2005 (zie tabel 2). De gemiddelde diepte gedurende de jaren ontloopt elkaar niet zoveel. Wel loopt de diepte steeds iets op. Mogelijk dat de zwaluwen steeds tot in het originele zand willen graven en daardoor steeds iets dieper moeten?

De gemiddelde diepte van de holen in de Reuselse ligt een stuk lager dan die in de wand op Ekkersweijer. Tijdens de jaren 1994 t/m 1996 lag daar de gemiddelde diepte tussen de 70 en 80 cm en in 1997 rond de 60 cm.

FIGUUR 3: VERDELING VAN DE DIEPTE VAN DE BROEDPIJPEN.

Wat de reden is voor dit verschil is me onduidelijk, maar mogelijk dat de samenstelling van het zand achter de wand een bepalende factor kan zijn.

Meer dan de helft van de holen heeft een diepte die ligt tussen 46 en 60 cm (figuur 3). De kleinst gemeten waarde is 18 cm, maar waarschijnlijk heeft in dit hol geen broedsel plaats gevonden. Het ondiepste hol waar wel met zekerheid in is gebroed is 25 cm. De diepste broedpijp was 98 cm diep.

NAWOORD

Het onderhoud aan de wand en de tellingen worden samen met Hans v Luffelen en Hans van Limpt van het IVN uitgevoerd. Ook dit najaar hebben we de nestpijpen zuiver gemaakt en opgevuld met zand, zodat de zwaluwen er zo weer in kunnen. ●

Hans en Pieter vullen de gaten weer op met vers zand.